

Dobrostan bydła: podstawowe wymagania

Autor: dr inż. Mariusz Bogucki

Data: 10 marca 2019

Modernizacje budynków inwentarskich dla bydła, jak również budowa nowych, rozszerzają zakres mechanizacji prac przy obsłudze zwierząt. Należy jednak pamiętać, że oprócz tego powinny one także zapewnić dobrostan bydła tzn. stworzyć optymalne warunki bytowania tym zwierzętom.

Dobrostan to nic innego jak stan zdrowia fizycznego i psychicznego, w którym zwierzęta są w pełnej harmonii ze środowiskiem. O właściwym poziomie dobrostanu świadczy **prawidłowy wzrost i rozwój zwierząt, dobra ich płodność i wysoka produktywność.**

Dobrostan bydła zależny jest m.in. od wieku zwierząt. Źródło: AgroFoto.pl, Camel_2159

Dostosowanie warunków w pomieszczeniach inwentarskich do grup bydła

W praktyce obserwujemy bardzo duże zróżnicowanie pomieszczeń inwentarskich, w których przebywa bydło. Różnice te dotyczą m.in. ich wielkości, rodzaju materiału, z którego są zbudowane, wieku, stanu technicznego, wyposażenia. Bez względu na to wszystkim zadaniem hodowcy powinno być dbanie o dobrostan zwierząt. Rozumie się przez to zapewnienie im **optymalnych warunków utrzymania**, przede wszystkim w zakresie żywienia, pojenia, powierzchni do wypoczynku,

temperatury, wilgotności, wentylacji, odpowiedniego składu powietrza czy oświetlenia. Pamiętaj należy także o tym, że każda grupa wiekowa bydła (cielęta, jałówki, krowy, opasy) ma **odmienne wymagania odnośnie do utrzymania. Wynikają one z naturalnych, odziedziczonych właściwości.** W tabeli 1 przedstawiono minimalne wymiary stanowisk, legowisk i kopców w zależności od technologii chowu (pomieszczenia uwięziowe i bezuwięziowe) i wieku bydła.

Tabela 1. Wymagane minimalne wymiary stanowisk, legowisk i kopców dla bydła

Kategoria bydła	Utrzymanie na uwięzi	Utrzymanie bez uwięzi w kopcach		
		grupowym z wydzielonymi legowiskami	bez wydzielonych legowisk na ściółce	bez ściółki
	minimalne wymiary stanowiska (m)	legowiska (m)	kocia/szt. (m ²)	
Krowy i jałówki powyżej 7 miesiąca ciąży	1,60 × 1,10	2,10 × 1,10	4,50	–
Jałówki od 6 miesiąca życia do 7 miesiąca ciąży	1,50 × 1,00	1,90 × 0,90	2,20	–
Jałówki od 19 miesiąca życia do 7 miesiąca ciąży	–	–	–	2,00
Jałówki w wieku 6–19 miesięcy	–	–	–	1,60
Bydło opasowe o masie ciała do 300 kg	1,30 × 0,80	–	1,60	1,30
Bydło opasowe o masie ciała powyżej 300 kg	1,45 × 0,95	–	2,20	1,80
Buhaje	2,40 × 1,40	–	9,00	–
Cielęta o masie ciała do 150 kg	–	–	1,50	–
Cielęta o masie ciała 150–220 kg	–	–	1,70	–
Cielęta o masie ciała powyżej 220 kg	–	–	1,80	–

Cielęta można utrzymywać pojedynczo w kopcach do 8 tygodnia życia (w gospodarstwach, w których jednocześnie utrzymuje się mniej niż 6 cieląt, mogą one przebywać w kopcach pojedynczych niezależnie od wieku).

Zapewnienie odpowiednich warunków bytowych hodowanym zwierzętom to jeden z priorytetów w rolnictwie.

Parametry techniczne budynków inwentarskich

Podłogi w pomieszczeniach inwentarskich powinny być **bezpieczne – gładkie, ale nie śliskie** i **stanowiąc twardą, równą oraz stabilną powierzchnię**. Szczególnie nawierzchnia korytarzy, przez odpowiednią szorstkość lub rowkowanie, musi zapobiegać ślizganiu się. Szorstka posadzka na korytarzach sprzyja bowiem stopniowemu ścieraniu się racic.

Również przegrody technologiczne – drabiny paszowe, wiązania, przegrody stanowisk oraz wszystkie wygradzenia – w budynkach muszą być **dostosowane do odpowiedniej kategorii zwierząt** pod względem wysokości, prześwitów, wytrzymałości.

Na dobrostan bydła istotny wpływ mają także **prawidłowe warunki klimatyczne** w pomieszczeniach inwentarskich, niezależne od warunków panujących na zewnątrz. Zależą one od obsady i wieku zwierząt, technologii żywienia i usuwania odchodów oraz konstrukcji budowlanej i systemu wentylacji. Głównymi czynnikami kształtującymi mikroklimat w pomieszczeniach inwentarskich są **temperatura, wilgotność, ruch powietrza i oświetlenie**. Optymalne wartości tych parametrów zamieszczono w tabeli 2.

Tabela 2. Temperatura, wilgotność, szybkość ruchu powietrza, oświetlenie i wymiana powietrza w pomieszczeniach dla bydła

Kategoria bydła	Temperatura (°C)		Wilgotność (%)	Oświetlenie		Wymiana powietrza (m ³ /szt./godz.)	
	mini mała	optimalna		naturalne (powierzchnia okien / powierzchnia podłogi)	sztuczne (lx)	zima	lato
Krowy w oborze	6	8-16	60-80	1:18	20-30	90	350-400
Cielęta do 3 miesięcy	8	12-20	60-80	1:18	20-30	30	90-120
Cielęta powyżej 3 miesięcy	6	12-16	60-80	1:18	20-30	60	250
Jałówki	6	8-16	60-80	1:18	20-30	60	250
Bukaty	6	10-18	60-80	1:25	20-30	60	250

Wpływ czynników chemicznych na dobrostan bydła

Poza czynnikami fizycznymi na mikroklimat w pomieszczeniach dla bydła wpływają również czynniki chemiczne (zanieczyszczenie powietrza szkodliwymi gazami) oraz biologiczne (zanieczyszczenie powietrza mikroorganizmami). Dopuszczalne stężenie szkodliwych gazów – dwutlenku węgla (CO₂), amoniaku (NH₃) i siarkowodoru (H₂S) – nie może przekroczyć norm podanych w tabeli 3.

Tabela 3. Dopuszczalne stężenie zanieczyszczeń powietrza

Dwutlenek węgla	5930,0 mg/m ³
Amoniak	15,4 mg/m ³
Siarkowodór	7,5 mg/m ³
Kurz	10,0 mg/m ³

Pewien wpływ na dobrostan bydła mają też pojawiające się coraz częściej w oborach różnego rodzaju [czochradła](#), które **poprawiają higienę (zwierzęta są czystsze), zdrowie i komfort krów.**